

muki.html [Електронний ресурс] // «Уніан». – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://economics.unian.net/agro/1564362-ukraina-stala-mirovyim-liderom-po-eksportu-muki.html>.

12. Крупнейшие экспортеры зерна: Украина – в лидерах. [Електронний ресурс] –

Режим доступу до ресурсу: <http://rian.com.ua/infografika/20160115/1003605300.html>.

13. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] Режим доступу до ресурсу: <http://ukrstat.gov.ua/>

ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ МЕЗОЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ (ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД)

THEORETICAL AND APPLIED APPROACHES TO THE ANALYSIS OF THE MESOECONOMIC SYSTEMS (INTERNATIONAL EXPERIENCE)

У статті узагальнюється міжнародний досвід модернізації методологічних підходів до аналізу мезоекономічних систем, що займають проміжне становище між мікро- та макрорівнями національної економіки, та покликані виконувати посередницькі функції заощадження суспільних витрат у ході управління процесами адаптації суб'єктів первинного рівня господарювання до вимог та умов функціонування національної моделі соціально орієнтованої ринкової економіки. Досліджуються варіанти запровадження спеціалізованих аналітичних процедур на рівні мезоекономічних систем національної економіки. Особливу увагу приділено характерним особливостям функціонування галузевих (у сфері будівництва) та регіональних (квазікорпоративних) систем. Наводиться характеристика основних етапів життєвого циклу обігу коштів у масштабах мезоструктур галузевого та територіального профілю. Обґрунтовується визначальний вплив процесів заощадження транзакційних витрат на рівень внеску мезоекономічних структур до споживання ВВП

Ключові слова: мезоекономічні структури, системний аналіз мезоекономічних структур, галузевий мезоекономічний аналіз, регіональний мезоекономічний аналіз, транзакційні витрати

В статті обобщается международный опыт модернизации методологических подходов к анализу мезоэкономических систем, занимающих промежуточное положение между микро- и макроуровнями национальной экономики, предназначение которых заключается в выполнении посреднических функций экономики общественных расходов в ходе управления процессами адаптации субъектов первичного уровня хозяйст

ования к требованиям и условиям функционирования на национальном уровне институтов социально ориентированной рыночной экономики. Исследуются теоретические подходы к внедрению специализированных аналитических процедур на уровне мезоэкономических систем национальной экономики. Особое внимание уделено характерным особенностям функционирования отраслевых (в сфере строительства) и региональных (квазикорпоративных) систем. Характеризуются основные этапы жизненного цикла обращения средств в масштабах мезоэкономических структур отраслевого и территориального профиля. Обосновывается определяющее влияние процессов экономики транзакционных издержек на уровень вклада мезоэкономических структур в потребление ВВП

Ключевые слова: мезоэкономические структуры, системный анализ мезоэкономических структур, отраслевой мезоэкономический анализ, региональный мезоэкономический анализ, транзакционные издержки

The article summarizes international experience upgrading methodological approaches to the analysis mesoeconomical systems that occupy an intermediate position between the micro and macro levels of the national economy, and are designed to perform mediation savings of public spending during the adaptation process management entities of economic conditions and the requirements of a national model of a social market economy. Investigate options for the introduction of specialized analytical procedures at mesoeconomic of the national economy.

Key words: mesoeconomic structures, mesoeconomic structures' system analysis, sectoral mesoeconomic analysis, regional mesoeconomic analysis, transaction costs

УДК 338.262.7

Малаховський Ю.В.

к.е.н., доцент кафедри економіки, менеджменту та комерційної діяльності Центральноукраїнський національний технічний університет

Постановка проблеми. Характерною особливістю національної економіки (НЕ), як складно організованої в умовах сучасного розвитку продуктивних сил системи виробництва, розподілу, перерозподілу, обміну і споживання продуктів праці між учасниками її суспільного поділу, є інтегративна цілісність. Ця системна

особливість втілюється у ході розгортання специфічних рис НЕ як органічного цілого, що проявляється через появу нових якостей у процесі розвитку, формування нових типів цілісності, виникнення нових структурних рівнів та їх ієрархічної супідрядності, розділення на складові елементи [5].

Реалізація структурно-функціонального підходу до системного дослідження НЕ передбачає дослідження явищ та процесів, що відбуваються в ній, як структурно розчленованої цілісності, в якій кожен елемент має конкретно визначене функціональне призначення. З цієї точки зору, теоретичний аналіз мезоекономічних систем, ролі, яку вони відіграють у становленні та розвитку неоінституціональної економіки, є актуальним елементом стратегічного підходу до управління її національним комплексом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні підходи до розуміння сутності мезорівня НЕ, починаючи з підходів до цієї проблеми Й. Шумпетера, детально проаналізовано в різних джерелах [2; 11]. Загальним місцем у них є те, що характерною особливістю мезоекономіки є її біомодальність, за якої єдина ідея (генеральне правило) реалізовується цілою сукупністю агентів (акторів).

Сучасні підходи до аналізу галузевих мезоструктур в системі НЕ було започатковано Стюартом Холландом, який вбачав їх призначення у реалізації олігополістичного посередництва між підприємствами, що врегульовуються за мікроекономічними моделями, та макроагрегатами національної економіки [14]. Концепцію було сформульовано на противагу т.з. гарвардській “старій школі” аналізу індустріальної організації НЕ, що була тісно пов’язаною з кейнсіанською традицією. Остання полягала у обґрунтуванні необхідності інтервенційного втручання уряду у процес формування ринкового середовища на відповідному рівні [7]. У основу дій покладалась модель цілеспрямованої використання об’єктивного взаємозв’язку між базовими умовами (попитом та пропозицією), структурою (чисельність продавців та покупців, диференціація продукції, структура витрат, вертикальна інтеграція, рівень конгломерації), поведінкою (ціновою, продуктовими стратегіями,

дослідженнями та інноваціями, рекламною діяльністю, легальними методами діяльності), а також ефективністю (виробництво, розвиток, зайнятість) в кризових умовах діяльності [20].

Чиказьку традицію аналізу індустріальної організації, т.з. “нову школу”, детально представлено у роботах [12; 15; 19]. Головним аргументом на користь оновлення підходів до індустріального аналізу, що частково заперечував доцільність масштабної державної інтервенції, було проголошено здатність працівників/підприємств швидко адаптуватись до централізовано запроваджуваних змін та діяти в рамках виробничих “раціональних очікувань”. Особливо виразно оновлені підходи було відображено у роботах М. Портера, що присвячувались пріоритетним питанням застосування здобутків економічної теорії в царині стратегічного аналізу промислової діяльності (концепція “п’яти складових” конкурентоспроможності, аналіз ланцюжків вартості, “діамант” Портера) [17].

Загальним критичним зауваженнями до здійснюваних представниками “старої” та “нової” шкіл підходів до індустріального/мезоекономічного аналізу є недостатня увага, що приділяється ними питанням ендогенного (на відміну від екзогенного) характеру інституційних змін у діяльності промислових підприємств.

Окремим напрямом досліджень є обґрунтування основних положень стратегії територіального менеджменту, деталізація на основі його аналізу конкретних напрямів реалізації концепції управління регіональною сукупністю інституційних акторів як квазікорпоративним утворенням [1].

Завдання дослідження полягає в узагальненні зарубіжного досвіду реалізації теоретичних підходів до аналізу функціонування мезосистем в структурі НЕ з метою формулювання принципів державного регулювання їхнього розвитку в Україні.

Таблиця 1

Рівні, елементи та інструменти аналізу ринкової економіки [6]

Рівні аналізу	Елементи аналізу	Інструменти аналізу
Мікроекономіка	Домашні господарства Фірми Ринки	Теорія попиту Теорія вартості та теорія виробництва Теорія ринку та цінова теорія Теорія конкуренції Теорія розподілу доходів
Мезоекономіка	Галузі Регіони Об’єднання	Теорія економічної структури та змін Регіональна економік Економіка середовища Теорія груп та об’єднань Економічна теорія та політика
Макроекономіка	Макроагрегати Національна економіка	Система національних рахунків Економіка стабільності та зростання Монетарна теорія Міжнародна торгівля Теорія макроекономічного розподілу

Виклад основного матеріалу. Самостійними рівнями господарських систем, що функціонують в глобальному економічному просторі, окремі автори [4] пропонують вважати: мегаекономічний; субекономічний; макроекономічний; мезоекономічний; мікроекономічний; номоекономічний; наноекономічний. Як зазначається в [11; 18], застосування терміну “мезоекономіка” пов’язується з необхідністю розробки аналітичної бази дослідження динамічних перетворень базових елементів економіки, що еволюціонує. На думку авторів, з еволюційної точки зору, нездійсненним є просте агрегування, поступове перетікання, механічне перетворення мікроекономічних процесів у макроекономічні. Введення до обігу поняття “мезоекономіка” пояснюється не лише потребою класифікувати окремі економічні феномени, що не підпадають під визначення мікроекономічних або макроекономічних, необхідністю аналізувати нерівноважні ринкові структури, але й онтологічним підходом до ідентифікації, таксономії та концептуалізації динамічних будівельних блоків національного економічного універсуму (табл. 1).

Проведення традиційного аналізу засобами складання таблиць “витрати-випуск” (input-output table, IOT) дозволяє наочно ілюструвати наявність, міць та розмір мезоекономічних зв’язків між галузями виробництва/секторами національної економіки, причому із застосуванням статистичних методів встановлення т.з. “мезофірм”, обмежена сукупність яких контролює/займає панівні позиції на ринку конкретного продукту галузі/сектору НЕ [16]. Використання IOT забезпечує осіб, що визначають напрями економічної політики, інформацію про: (а) поточний стан внутрішньої дина-

міки галузевої структури національної економіки; (b) попередніми даними про стан технічного прогресу, що є необхідними для прогнозування майбутнього стану макроекономіки; (c) показниками для розробки середньострокових планів щодо макроекономічних показників продуктивності, обсягу виробництва, зайнятості, торгівлі, інвестицій, споживання тощо [6].

Розвинута Й. Шумпетером та його послідовниками [13] ідея еволюційних макрогенерацій концентрується у сформульованому ними визначенні економіки, яка постає у вигляді комплексу правил поведінки щодо поділу праці, формування організаційної структури управління в умовах домінування приватної власності, вільної конкуренції, системи обміну результатами діяльності, що розвивається протягом тривалого періоду часу, як унікального способу мережного комбінування елементів продуктивних сил, що сприяє створенню споживчого продукту.

В цілому, такий підхід до визначення сутності поняття мезоекономіки склався за інтенсивного розвитку нових тенденцій сучасної економічної теорії, а саме неоінституціональної та нової інституціональної економічної теорії [2]. Наслідком здійснення такого підходу стала можливість синтезувати максимально продуктивний, з точки зору можливості проведення описових та пояснювальних досліджень, підхід до здійснення мезоаналізу.

Його сучасний напрям, у витоків якого стояли Карассус (Carassus) [9] та Деваланс (de Valance) [10], базувався на альтернативних підходах, що пов’язувались з дослідженням діяльності кластерів. Кластер, на переконання Дева-

Таблиця 2

Синтез мезоекономічного та галузевого аналізу

		Ступінь втручання	Мета	Рівень укрупнення	Модель/Теорія/Джерело
Школа галузевого аналізу	стара	Сприяння державному втручання у ринкову ситуацію	Формування підстав для розробки політики. Соціальна орієнтація цілей	Аналіз галузей, конгломератів	Кейнсіанська теорія. Модель “структура-умови-продуктивність” [7; 12; 20]
	нова	Сприяння “невидимій руці ринку”, політика невтручання	Вивчення ринку (зі сторони пропозиції)	Аналіз галузей	Неокласична теорія. Раціональні очікування. Модель “п’яти сил” [12; 17; 20]
Мезоекономіка	сучасна	Нейтральна позиція. Аспекти співпраці погоджується	Описовий та пояснювальний аналіз галузевих/ секторальних характеристик	Цілісний підхід до галузей/секторів Кластери/системи	Класична мезоекономіка. Модель кластерів/систем. Системний аналіз [6; 8; 9; 14]
	класична	Спостерігаються окремі аспекти втручання	Цілісний підхід до галузі. Ідентифікація розбалансування як базису майбутніх інвестицій та формування політики розвитку	Полііндустріальні об’єднання Мезофірми	Класичний аналіз “витрати-випуск”. Таблиця “витрати-випуск”. Виробничий ланцюг [14; 16]

ланса, являє собою об'єднання декількох незалежних спеціалізованих фірм, що утворюють мережу виробництва. Порівнюючи кластерну зі вже згадуваною моделлю “структура – поведінка – продуктивність”, він стверджував, що обидві моделі лише відображають різні аспекти промислової діяльності. При цьому, кластерна модель (на відміну від ІОТ) з більшою детальністю описує процеси зміни характеру промислової діяльності за рахунок включення до аналітичного процесу впливу факторів потоків послуг, зв'язків між фірмами, діяльності інституційних акторів тощо. Принципово схожа на кластерну, модель [9] передбачає здійснення аналітичних процедур у відношенні організованого комплексу міжвиробничих зв'язків, комерційної та неприбуткової діяльності, взаємодії учасників протягом життєвого циклу галузевої продукції (послуг) (таблиця 2).

Сучасний мезоекономічний підхід також відрізняється від школи галузевого аналізу тим, що

включає до кола дослідження не лише “мезо-фірми”, але весь перелік інституційних акторів. Таким чином, можна стверджувати, що сучасний мезоекономічний підхід задовольняє потребам всебічного урівноваження процесу аналізу за осями координат “інтервенціонізм – невидима рука” ринку”, а також рівня агрегування показників “мікроекономіка – макроекономіка”.

Пілотний системний аналіз галузевої мезоструктури (ГМС), що передбачав відображення реальної секторальної ситуації у середовищі теоретичної моделі, було здійснено на матеріалах європейської будівельної галузі (рис. 1).

Доказом системності здійснених досліджень стало: (а) проектування мезоекономічної системи як “організованого комплексу комерційних та некомерційних відносин взаємодії між виробничими та інституційними акторами, які приймають участь у економічній діяльності зі створення кінцевого продукту/послуги та управлінні проце-

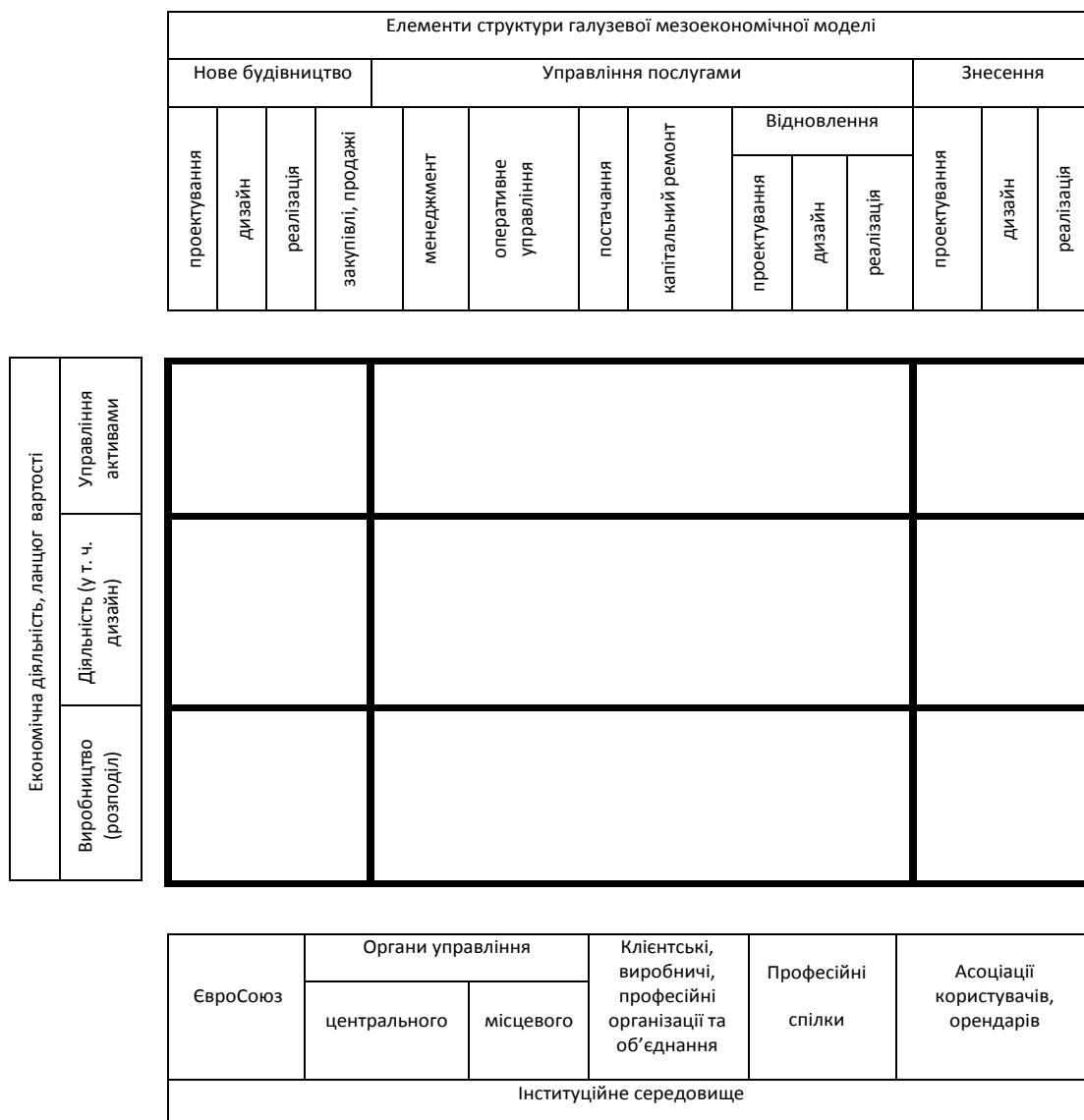

Рис. 1. Модель функціонування ГМС (в галузі будівництва) [6; 8]

сом його використання протягом життєвого циклу об'єкту, що постійно еволюціонує під зовнішнім впливом середовища мезоструктури"; (b) визначення елементів структури системи та її оточення; (c) встановлення рівня компетенції та ідентифікації окремих компонентів економічної діяльності та фаз життєвого рівня; (d) опису витрат (сировина та матеріали), процесів перетворень та результатів (управління існуючими виробничими структурами) системи (рис. 1) [8].

Ґрунтуючись на моделі мезосистеми, виявляється можливим визначити чотири елементи його аналізу, які пов'язані із зовнішніми та внутрішніми аспектами функціонування галузевої конструкції (рис. 2).

У практичній площині це означає, що одночасно з формуванням результатів діяльності на рівні реального сектору виробництва життєвих благ, суттєвість впливу мезоекономічної структури на рівень кінцевого споживання ВВП

Елементи аналізу		Мета проведення / показники
зовнішні	Ринкове середовище	Вимірювання пропорцій та внеску мезосистеми у пов'язані мезосистеми, до національної економіки та міжнародної торгівлі тощо: внесок ВДВ галузі до ВВП НЕ, питома вага зайнятих у галузі у їх загальній чисельності в НЕ
	Інституційне оточення	Ідентифікація зовнішніх сил впливу, у т. ч. законодавства, субсидій, НДДКР, внутрішніх галузевих домовленостей, конкурентів, партнерів, постачальників, соціокультурного, природно-ресурсного, політичного середовища, що впливають на галузеву мезосистему
внутрішні	Компоненти мезосистеми	Ідентифікація та опис компонентів мезосистеми, їхніх зв'язків, характеристик, "балансу сил" тощо: кількість будівельних фірм; кількість зайнятих; чисельність професіоналів; замовники послуг; виробники матеріалів, компонентів; виробники устаткування та обладнання; кількість компаній з управління об'єктами та правами власності; обсяги будівельного виробництва; чисельність фірм різного розміру; чисельність зайнятих на них; обсяги їх виробництва
	Економічна активність	Опис характерних особливостей принципових напрямів економічної діяльності мезосистеми та їхніх зв'язків з різними компонентами: оцінна вартість об'єктів житлового, нежитлового та цивільного будівництва; питома вага будівельних робіт, технічного обслуговування, капремонту; питома вага вартості замовлень домашніх господарств, корпорацій, ОДУ у загальному обсязі галузевого виробництва

Рис. 2. Складові елементи мезоекономічного аналізу [6]

Таблиця 3

Засоби регулювання та інституційні актори ГМС [6]

Засоби регулювання	Будівництво, матеріали			Фірми			Середовище		
	Дозволи на будівництво	Правила врегулювання діяльності	Стандарти використання матеріалів	Професійні правила та підприємницькі стандарти	Правила безпеки та управління персоналом	Угоди щодо цінової політики, якості продукції та послуг	Компетенції та системи контролю їх дотримання	Фінансування, оподаткування	Дослідження та розробки, освіта
Інституції									
Міжнародні									
Центральні ОДУ									
Місцеві ОДУ									
Клієнти, галузі, професіонали тощо									
Професійні спілки									
Об'єднання користувачів, орендарів									

НЕ забезпечується шляхом сприяння взаємодії економічних суб'єктів, що здійснюється у середовищі функціонування трансакційного сектору галузі. Об'єктом аналізу в цьому випадку стає процес заощадження коштів, внаслідок реалізації системи засобів регулювання мезоконструкції, за рахунок специфікації прав власності, створення організаційних структур, що забезпечують їх ефективний обмін, порівняння та економію витрат, що виникають у ході процесу. Він охоплює діяльність двох принципових груп інституцій (наднаціональних, державних органів управління та торговельних асоціацій) з оптимізації фінансових, торговельних та інформаційних трансакцій у процесі подолання "сил тертя в економіці", що об'єктивно виражається у заощадженні коштів на подолання перешкод на шляху переходу життєвих благ від їх виробників до споживачів (табл. 3).

Вагомим аргументом на користь запровадження мезоекономічного підходу до аналізу еволюційної економіки на регіональному рівні НЕ (регіональної мезоекономічної системи, РМС) є те, що за умови використання лише базових мікроекономічних підходів, або універсальних положень макроекономічних теорій, неможливо пояс-

нити динаміку та послідовність фактичних змін, які логічно пояснюються у випадку залучення поняття "мезотраєкторії економічної еволюції" на регіональному рівні. Остання постає у вигляді управління трифазним процесом зародження, дифузії, підтримання оновлених стандартів поведінки акторів мікроекономічної діяльності з "правильного розпізнавання обставин діяльності" [18] у середовищі макроекономічної системи, що еволюціонує (рис. 3).

Дотримуючись логіки аналізу ГМС, вважати- мемо різновидами економічної активності на рівні регіону всі види діяльності фінансових та нефінансових корпорацій, завдання яких полягає у перенесенні існуючої на вартість продукції/послуг, а також інституційних акторів, що формують валову додану вартість (валовий регіональний продукт, ВРП): найманих працівників, що отримують компенсації; роботодавців та підприємців, що

Рис. 3. Місце РМС в НЕ [6]

		Регіональна мезоекономічна модель								Експорт регіональний
		Формування ресурсів споживання		Використання ресурсів						
		Імпорт регіональний	Споживання			Валове нагромадження				
			випуск	проміжне	кінцеве					
Економічна діяльність з формування вартості	Перенесення існуючої вартості на вартість виготовленої продукції/ послуг фінансовими та нефінансовими корпораціями									
	Валовий регіональний продукт	оплата праці найманих працівників								
		валовий прибуток, змішаний дохід роботодавців								
		чисті податки на продукти, інші податки на виробництво та імпорт								
Свопе́йський Союз	Органи управління та самоврядування	Клієнтські, виробничі, професійні організації та об'єднання	Професійні спілки	Асоціації користувачів, орендарів, жителів	Стейкхолдери					
		центральної	місцевої	Інституційне середовище						

Рис. 4. Модель функціонування РМС [1]

формують валовий прибуток, змішаний дохід; органи оподаткування, що здійснюють нарахування чистих податків на продукти, чистих інших податків на виробництво та імпорт (без субсидій) у складі ВРП (рис. 4).

Компонентами РМС виступатимуть інституційні актори двох основних споживчих типів: фізичні особи або їх групи, що функціонують у вигляді домашніх господарств; юридичні особи або громадські організації, що функціонують у вигляді корпорацій (фінансових та нефінансових), некомерційних організацій та органів державного управління.

За їх участі відбуваються процеси формування ресурсів споживання РМС (у процесі виробництва продукції та послуг, імпортової діяльності), їх використання (проміжне та кінцеве споживання, валове нагромадження, експортна діяльність). Статистичні спостереження за діяльністю акторів можуть здійснюватись на основі формування зведеного балансу фінансових ресурсів регіону (ЗБФРР) [3].

Висновки з проведеного дослідження.

Виходячи з потреб аналізу, стратегічного програмування розвитку, придатним для практичного використання видається визначення сутності мезоекономічної системи за п'ятирівневої стратифікації структури НЕ. У подальшому, виходячи з того, що призначенням мезоекономічної системи є досягнення мети функціонування системи вищого рівня – НЕ, а базовим рівнем її формування виступає система нижчого рівня (інституційні одиниці), зміст її функціонування полягає у реалізації специфічних засобів ефективного розвитку НЕ у процесі використання економічного потенціалу інституційних одиниць в межах мезоекономічного об'єднання (ГМС, РМС).

При цьому на рівні ГМС відбувається об'єднання мікроекономічних потенціалів, що регулюються переважно засобами централізованого екстериторіального впливу, а РМС передбачає включення до свого складу як вертикально інтегрованих корпоративних формувань, так і ринкових територіальних корпорацій. Виділення ГМС та РМС, а також кластерних систем, вимагає усунення негативних наслідків демонтажу інститутів централізованого управління нею. Варіант вирішення проблеми – формування стабільних за складом учасників, внутрішніх факторів та характером траєкторії розвитку мезосистем в структурі НЕ, що підлягають можливості стратегічного програмування, а також передбачають широкий різновид відносин до регулювання між ними.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Малаховський Ю.В. Вартісноорієнтоване управління діяльністю квазікорпоративної сукупності

конкуруючих підприємств регіону [Текст] / Ю.В. Малаховський, р.І. Жовновач, С.А. Шевченко // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету: Економічні науки. – 2013. – № 23. – С. 96–110.

2. Малаховський Ю.В. Методологічні підходи до стратегічного управління розвитком мезосистем в структурі національної економіки [Текст] / Л.М. Фільштейн, Ю.В. Малаховський, А.А. Кансо // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. Збірник наукових праць. – 2016. – Випуск 30. – С. 266–274.

3. Малаховський Ю.В. Побудова балансу фінансових ресурсів регіону / Ю.В. Малаховський // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2007. – № 5. – С. 64–68.

4. Мезоэкономика переходного периода: рынки, отрасли, предприятия / под ред. чл.-корр. РАН Г.Б. Клейнера. – ЦЭМИ РАН. – М.: Наука, 2001. – 516 с.

5. Философский энциклопедический словарь / Редкол.: С.С. Аверинцев, Э.А. Араб-оглы, Л.Ф. Ильичев и др. – 2-е изд. – М.: Сов. Энциклопедия, 1989. – 815 с.

6. Andersson N. (2003) A mesoeconomic analysis of the construction sector [Електронний ресурс] / Niclas Andersson. – Режим доступу: http://www.bekon.lth.se/fileadmin/byggnadsekonomi/research/doctoral_thesis/Andersson_Niclas.pdf.

7. Bain J.S. (1968) Industrial Organisation, Second edition, John Wiley & Sons.

8. Bruzelius L.H. and Skärvad, P.H. (2000) Integrerad organisationslära [Електронний ресурс] / Lars H Bruzelius, Per-Hugo Skärvad. – Режим доступу: <http://www.bokus.com/bok/9789144071091/integrerad-organisationslara>.

9. Carassus J. (2004) The Construction Sector system approach: An International framework /Jean Carassus [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://bibliotecadigital.ipb.pt/bitstream/10198/4993/3/The%20construction.pdf>.

10. de Valance G. (2000) Comparison of Traditional and Cluster Models of Construction Industry Structure /Gerard de Valance [Електронний ресурс] / Режим доступу: https://scholar.google.dk/citations?view_op=view_citation&hl=da&user=H44mF8UAAAAJ&cst=art=20&citation_for_view=H44mF8UAAAAJ:ufrVoPG-SRksC.

11. Dopfer K. (2012) The origins of meso economic [Електронний ресурс] / Kurt Dopfer // J Evol Econ 22: 133–160. – Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/227592586_The_origins_of_meso_economics.

12. Foss N. (1996) Research in Strategy, economics, and Michael Porter [Електронний ресурс] / Nikolai J. Foss – Режим доступу: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1467-6486.1996.tb00796.x/full>.

13. Foster J. A micro-meso-macro perspective on the methodology of evolutionary economics: Integrating history, simulation and econometrics [Електронний ресурс] / John Foster, Jason Potts – Режим доступу: <http://www.uq.edu.au/economics/abstract/343.pdf>.

14. Holland S. (1987) *The Market economy – From Micro to Mesoeconomics*, Weidenfeld and Nicolson, London.

15. Nelson R. and Winter S.G. (1982) *An Evolutionary Theory of Economic Change*, Harvard University Press, Harvard.

16. Ng Y-K. (1986) *Mesoeconomics – A Micro-Macro Analysis*, St. Martens Press, New York.

17. Porter, M. E. (1990) *The competitive advantage of nations*, MacMillan, London.

18. Schumpeter J.A. (2011). *The theory of economic development: An Inquiry into Profits, Capital, Credit, Interest and the Business Cycle. With a New Introduction by John E. Elliot (Redvers Opie, Trans.)* Transaction Publishers: London.

19. Stigler G.J. (1968) *The Organization of Industry*, The University of Chicago Press, Chicago and London.

20. Tirole J. (1988) *The Theory of Industrial Organisation*, 10th edition, The MIT Press, London.

АНАЛІЗ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ ПРОДОВОЛЬЧИМИ ТОВАРАМИ В РОЗРІЗІ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

ANALYSIS OF RETAIL FOOD IN THE CONTEXT OF REGIONAL DEVELOPMENT

В статті доведено, що у 2014–2015 рр. соціально-економічний розвиток більшості регіонів характеризується зменшенням промислового виробництва. Визначено, що доходи та витрати населення впливають на обсяги роздрібної торгівлі у регіонах України. Розглянуто динаміку макроекономічних показників України у розрахунку на одну особу населення та обсяги мережі роздрібної торгівлі підприємств.

Ключові слова: валовий регіональний продукт; роздрібна торгівля; розвиток; інфраструктура; конкуренція; методи.

В статье доказано, что в 2014–2015 гг. социально-экономическое развитие большинства регионов характеризуется уменьшением промышленного производства. Определено, что доходы и расходы населения влияют на объемы розничной торговли

в регионах Украины. Рассмотрена динамика макроэкономических показателей Украины в расчете на душу населения и объемы сети розничной торговли предприятий.

Ключевые слова: валовой региональный продукт; розничная торговля; развитие; инфраструктура; конкуренция; методы.

The article stipulates that in 2014–2015 social and economic development of most regions is characterized by decrease of industrial production. It has been determined that revenue and expenditure of population impact on retail trade in the regions of Ukraine. It has been determined that a significant portion of the total turnover of retail trade in Ukraine is taken by retail trading networks.

Key words: gross regional product; the retail trade; development; infrastructure; competition; methods.

УДК: 339.166:339.37

Марков Б.М.

к.е.н., докторант

Університет імені Альфреда Нобеля

Постановка проблеми. Розвиток роздрібної торгівлі продовольчими товарами здійснюється під впливом політично-правових, соціально-економічних, демографічних, географічних, транспортних, організаційно-технологічних, управлінських, фінансових, регіональних та інших чинників, які постійно змінюються.

В процесі діагностики розпізнається дійсний стан торгівельних підприємств на регіональних ринках, встановлюється характер і визначаються причини виявлених відхилень від заданого режиму функціонування. Так, на підприємствах роздрібної торгівлі необхідно вивчати динаміку товарних запасів, фактори що визначають їх розвиток, асортиментну структуру та оборотність запасів, оцінити ефективність роботи з управління товарними запасами та її вплив на діяльність торговельного підприємства.

Доступне для вчених і користувачів знання в області розвитку послуг роздрібної торгівлі на ринку

продовольчих товарів України є недостатнім для розвитку і розширення пізнання і використання його в діяльності торгівельного підприємства. Так склалася суперечлива ситуація, яка потребує свого вирішення і підтверджує існування наукової задачі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні вітчизняні дослідження О. Азарян, В. Апопія, М. Белявцева, О. Горбенко, Н. Міценко, І. Яціва та ін. присвячені, головним чином, структурним трансформаціям торгівлі, соціально-економічним та методологічним проблемам формування і розвитку продовольчого та непродовольчого ринків [1–5, 7]. Водночас у дослідженнях напрямів розвитку роздрібної торгівлі недостатньо уваги приділяється визначенню параметрів, які характеризують роздрібну торгівлю продовольчими товарами на регіональному рівні, а між тим основним пріоритетним напрямком розвитку економіки і політики держави є формування і розвиток торговельних кластерів в різних галузях.